

Sygn. akt I CSK 189/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 października 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski (sprawozdawca)

SSN Karol Weitz

w sprawie z powództwa E. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Prezydentowi m. W.

o odszkodowanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 4 października 2019 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 23 listopada 2017 r., sygn. akt I ACa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania
i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Z. B. wniosła o zasądzenie od Skarbu Państwa - Prezydenta m. W. kwoty 5 767 006 zł za szkodę wyrządzoną nieważnymi decyzjami o sprzedaży lokali w budynku położonym przy ul. J. w W..

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 2 października 2013 r. oddalił powództwo ze względu na brak związku przyczynowego pomiędzy wykazywaną przez powódkę szkodą a uznanymi za wadliwe decyzjami o sprzedaży lokali oraz wskazał, że jedynym źródłem ewentualnej szkody może być uznana za nieważną decyzja o odmowie przyznania własności czasowej. Na skutek apelacji wniesionej przez powódkę Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 21 stycznia 2015 r. uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W.. Dnia 29 września 2014 r. Z. B. zmarła, w związku z czym Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z dnia 2 października 2015 r. uchylił wyrok z dnia 21 stycznia 2015 r., zawiesił postępowanie ze skutkiem od dnia 29 września 2014 r. i podjął zawieszone postępowanie z udziałem E. J. K. jako następcy prawnego zmarłej Z. B.. Następnie Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 15 grudnia 2015 r. uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w W.. Przyjął, że powódka wykazała istnienie związku przyczynowego między bezprawnymi decyzjami administracyjnymi w sprawie sprzedaży osobom trzecim lokali a szkodą w postaci utraty prawa własności lokali i związanego z nim użytkowania wieczystego.

Sąd Okręgowy po ponownym rozpoznaniu sprawy wyrokiem z dnia 6 czerwca 2016 r. zasądził od Skarbu Państwa - Prezydenta miasta W. na rzecz E. J. K. kwotę 5 284 800 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 6 czerwca 2016 r. do dnia zapłaty, oddalił powództwo w pozostałej części oraz zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 20 584,09 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Pozwany wniósł apelację od wyroku Sądu Okręgowego.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 23 listopada 2017 r. oddalił apelację oraz zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 14 400 zł tytułem kosztów

postępowania apelacyjnego. Wskazał, że apelacja stanowi wyłącznie polemikę z prawidłowymi ustaleniami i oceną prawną Sądu Okręgowego. Uznał, że zarzut naruszenia art. 160 § 1 i 2 k.p.a. w związku z art. 361 § 1 i 2 k.c. pozostaje w sprzeczności z art. 386 § 6 k.p.c. i nie zasługuje na uwzględnienie. Podkreślił, że w niniejszej sprawie nie mógł zostać skutecznie zgłoszony zarzut przedawnienia na podstawie art. 160 § 6 k.p.c. Przyjął, że przepis ten ma zastosowanie do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej ostateczną decyzją administracyjną wydaną przed dniem 1 września 2004 r., której nieważność lub wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. stwierdzono po tym dniu, jest zaś bezsporne, iż wszystkie decyzje lokalowe, które następnie zostały uznane za wydane z rażącym naruszeniem prawa, były wydane przed dniem 1 września 2004 r., a stwierdzenie ich nieprawidłowości miało miejsce po tym dniu. Opowiedział się za koncepcją wielocłonowego związku przyczynowego zakładając, że określona szkoda może być skutkiem wielu zdarzeń bezpośrednich i pośrednich, pomiędzy którymi zachodzi normalna zależność przyczynowa w rozumieniu art. 361 § 1 k.c. (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 2014 r., III CZP 49/14, OSNC 2015, nr 5, poz. 60). Zaaprobował pogląd Sądu Okręgowego, że - zgodnie z art. 160 § 6 k.p.a. - od daty wydania poszczególnych decyzji nadzorczych, które zapadły w latach 2012-2013, stronie powodowej otwierał się przewidziany w tym przepisie trzyletni termin przedawnienia.

Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej zastępująca Skarb Państwa reprezentowany przez Prezydenta m. W. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego, zarzucając naruszenie przepisów prawa materialnego, mianowicie art. 361 § 1 i § 2 w związku z art. 363 § 1 k.c. w związku z art. 160 § 1 i § 2 k.p.a. w związku z art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 162, poz. 1692) w związku z art. 1, 5, 7 ust. 2 i art. 8 dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. W. (Dz.U. Nr 50, poz. 279 ze zm.) oraz art. 160 § 6 k.p.a. w związku z art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw.

W piśmie procesowym z dnia 29 kwietnia 2019 r. pełnomocnik powódki przedstawił i uzasadnił pogląd, że uchwała składu siedmiu sędziów Sądu

Najwyższego z dnia 28 marca 2018 r., III CZP 46/17 (OSNC 2018, nr 7-8, poz. 65), nie ma zastosowania w niniejszej sprawie i nie zawiera trafnej argumentacji. Przeciwnie stanowisko zajęła Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej w piśmie procesowym z dnia 3 czerwca 2019 r. Pełnomocnik powódki w piśmie procesowym z dnia 30 września 2019 r. ponownie uzasadnił pogląd o niezwiązaniu Sądu Najwyższego wskazaną wyżej uchwałą.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Niewątpliwie ważną przyczyną uwzględnienia w niniejszej sprawie powództwa i oddalenia apelacji pozwanego było podjęcie przez Sąd Najwyższy dnia 21 sierpnia 2014 r. uchwały III CZP 49/14, zgodnie z którą, jeżeli stwierdzono nieważność decyzji administracyjnej odmawiającej przyznania byłemu właścicielowi nieruchomości prawa własności czasowej na podstawie art. 7 dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. W., źródłem poniesionej przez niego (jego następców prawnych) szkody może być także wydana z naruszeniem prawa decyzja zezwalająca na sprzedaż lokali w budynku położonym na tej nieruchomości. Jednakże dnia 28 marca 2018 r. Sąd Najwyższy podjął w składzie siedmiu sędziów uchwałę III CZP 46/17, według której w razie stwierdzenia nieważności decyzji administracyjnej utrzymującej w mocy decyzję odmawiającą ustanowienia na rzecz byłego właściciela nieruchomości prawa użytkowania wieczystego na tej nieruchomości na podstawie przepisów dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. W., źródłem poniesionej przez niego (następców prawnych) szkody nie jest decyzja wydana z naruszeniem prawa, zezwalająca na sprzedaż lokali w budynku położonym na tej nieruchomości.

Rzeczą Sądu Apelacyjnego przy ponownym rozpoznaniu apelacji będzie ocena, w jakim zakresie druga z wymienionych uchwał, szeroko uzasadniona i odnosząca się do różnych wariantów wadliwości decyzji wydawanych na podstawie art. 7 dekretu z dnia 26 października 1945 r., wpływa na sposób rozstrzygnięcia niniejszej sprawy.

Uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2018 r., III CZP 46/17 nie została nadana moc zasady prawnej. Nie jest ona zatem

wiążąca nie tylko dla sądów powszechnych, ale również dla składów orzekających Sądu Najwyższego, zaś wyrażone w niej poglądy nie są skuteczne *ratione imperio*, ale wyłącznie *imperio rationis*.

Wobec wyraźnej sprzeczności między uchwałami z dnia 21 sierpnia 2014 r., III CZP 49/14 i z dnia 28 marca 2018 r., III CZP 46/17, Sąd Najwyższy w niniejszym składzie podkreśla, że podziela stanowisko wyrażone w tej drugiej uchwale.

Z przedstawionych powodów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.